

# DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22/II - tel. 62-75  
Uprava: Trst, ul. S. Anastasio 1/c - tel. 30-39 —  
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18  
Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:  
mesečno L 65 (za inozemstvo L 100). — Poštni  
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 42

Trst - Gorica 30. septembra 1949

Izhaja vsak petek

## Ob pričetku šolskega leta

Stojimo zopet pred začetkom šolskega leta! Vselej je bila ta doba za nas prepolna presenečenj, doživljanj na bojnem polju tržaškega političnega življenja. Vselej smo tej dobi posvečali vso potrebno pozornost, ki smo jo bili kot Slovenci in demokratje dolžni svoji šolski mladini, nadobudnemu naraščanju tržaškega slovenstva. Vselej nas je ta doba prekaljena vračala k vsakdanjemu življenju z zavestjo občutenega zadovoljstva za opravljeno narodno delo.

Naši narodni sovražniki in s tem tudi sovražniki demokratičnega napredka na našem ozemlju so prihuljeno čakali na te dneve, da so istočasno iz vseh svojih starikavih topov izstrelili proti nam svoje »bale« v dimu smrtiljivih laži in naltcevanj.

Kaj pa letos? Res je, da jih vse huje skrbi tavejo iz dneva v dan in da jim ne preostaja preveč časa za jalove napade na naše šole. Morda so se pa umaknili z bojišča, ker se zavajajo, da so našli pri domačih kominformovcih na močno zaželjeno zavezništvo v borbi proti vsem svetinjam našega naroda.

Zares čudno zavezništvo: komunistična idejna načelnost s patentom kominformistične pravovernosti vprežena v voz revizionističnega nacionalizma!

Danes je vsakomur jasno, kaj pomenja pri nas vdanje komunistični politični miselnosti. Če je to jasno tržaškemu Italijanu, ne sme biti manj jasno tržaškemu Slovencu! Nobeneoga opravičila ni za one, ki bodo nekoč trdili, da so vztrajali v zmotnem in za naš narod izdajniškem nauku, ker niso spregledali pravočasno, ker ni bilo nikogar, ki bi jim odpiral zamegljene oči...

Ce je med tržaškimi Slovenci še kdo, ki dvomi v upravičenost ravnanja navedene trditve in ki ima v svoji natvni širokogrudnosti še vedno dobrotno opravičilo besedo za preveč na levo zdrsle naše somišljenike in somarodnjake, naj le prisluhne njihovim besedam o naših šolah, slovenstvu in naši bodočnosti... in pritril nam bo brez vsakega pridržka.

Za taborne okope stlačeno slovenstvo se je najbolj bala slovenske janičarske krvi; na braniku tržaške demokracije zbrano slovenstvo se nič manj ne boji slovenske kominformistične krvi! Slovenskemu janičarju Islam in Mohamed, kominformistu pa dialektični materializem in Marks narekujejo neizprosno boj proti lastnemu narodu! Kako to? Ker je narodnemu sovražniku, včeraj Turčinu, danes Italijanu, uspelo zvođeniti pravo slovensko kri in jo postaviti v borbo proti nosilcem in branilcem narodne misli.

Ali je to bistvo komunistične zveličavne besede pri nas? Ali je to ves smisel kominformistične pravovernosti misli v Trstu?

Zalostno bi to bilo za vsakogar, kaj šele za Slovenca, odnosno za onega, ki kljub drugačnemu videzu še hoče veljati za pripadnika naše narodne skupnosti!

Bidovci, Malalani in Košute, ki ste se na prvem zasedanju občinskega sveta pred par meseci tako potegovali za slovensko besedo, ki so jo tržaški farizeji jezikavo izgnali z občinskega doma, zakaj ne nastopate z isto dosledno odločnostjo danes proti istim skrunitljim našim materinščim, ki jo z Vašo pomočjo izganjajo iz naših šol?

Zakaj ne stopite med Vaše zapejlane ovce in jim ne dopovedujete, da mora biti čista in neskaljena narodna zavest podlaga za vsako

pošteno, dalekosežno in uspešno politično borbo, na žalost tudi komunistično in kominformistično? Zakaj ne dokazujete s pomočjo svojih opričnikov Vašim ljudem, da je borba proti našim šolam v obliki nezanimanja za njihov obstoj in neobčutene potrebe po vpisovanju slehernega slovenskega otroka v slovensko šolo zločin nad koristni slovenskega delovnega ljudstva? Zakaj vendar dopuščate, da med Vami lezejo reševalci svetovnega proletariata, ki pa zanikujejo slovenskemu delovnemu človeku pravico do lastnih šol za njegove otroke? Ali Vas kot zavedne Slovence — kar trdite, da ste se vedno, čeprav ste tam na oni strani narodne mrtve straže — ne peče vest, da ste skrivni za tako početje Vaših somišljenikov, ki našemu narodu rušijo temeljne osnove za napredak z namerno in premišljeno izvajano narodnostno borbo?

Zganite se, še je čas! V imenu slovenske delovne skupnosti, ki pri obrambi vseh naših skupnih narodnih koristi računa tudi na Vašo pomoč, zganite se in storite svojo dolžnost. Nato pa le nadaljujte po svoji zgrešeni poti; mi Vas ne bo moremo zadrževati in preprečevati, še manj pa pridobivati, ker se dobro zavedamo, da je med Vami in nami globok prepad svetovnonazorskega gledanja na svet, dejanskega političnega življenja in vsakdanjega izživljanja v službi slovenskih narodnih koristi na Svobodnem tržaškem ozemlju.

### Manchester Guardian o Trstu

Angleški dnevnik »Manchester Guardian« je 14. t. m. objavil dopis o Trstu, v katerem po običajnih poklonih, ki naj bi Italijo potolažili zaradi njenih kolonij, prehaja na poročilo generala Aireya: Iz poročila generala Aireya, pravi omenjeni list, je razvidno, da je tranzitni promet skozi tržaško luko v zadnjem tromesečju odgovarjal pomembnosti trgovskega prometa v italijanskih pristaniščih. Njegova (t. j. Aireyeva, op. ured.) trditve, da zavisi bodočnost Trsta od »povratka k Italiji, ki je naravna domovina večine njegovega prebivalstva«, je pač manj ko problematična, kot trditve, da mora biti »po prenehanju Zavezniške uprave Italija vir tržaškega blagostanja«.

Za nas je pisanje tega uglednega angleškega lista dokaj pomembno, ker nam dokazuje, da stvarni dokazi in dejstva ne morejo kar tako preiti mimo svetovne javnosti. Njihovo upoštevanje pa je seveda druga stvar...

### Nov slovenski tednik

V Celovcu je 14. septembra pričel izhajati nov slovenski tednik, »Naš tednik«, glasilo krščanske ljudske stranke.

List je pričel izhajati v okviru volilne propagande za volitve v državni zbor in deželne zbornice, ki bodo 9. oktobra 1949.

Pri teh volitvah, v kolikor gre za volitve v koroški deželni zbor, nastopajo koroški Slovenci s samostojno krščansko ljudsko stranko. V avstrijski državni zbor pa bodo njeni pristajali volili avstrijsko ljudsko stranko.

List je dokaj spretno urejen in prinaša poleg volilne propagande tudi članke iz svetovne in domače politike in poljudne članke, ki njegovo pestrost še povečujejo.

Modrijani okrog SKSZ, ki se kljub svojemu nekajletnemu bivanju med nami še niso izklopali iz priljubljenega strankarsko - političnega obrta, so v listu »Katoliški glas« z dne 21. t. m. pod naslovom »Narod naj ve in« sodia postavili tudi tole trditve: »...edinjaška miselnost pa je neutemeljena v političnem razvoju zapadne Evrope in Svobodnega tržaškega ozemlja (STO)«. Tako trditve postavlja lahko samo človek, ki namerno pozablja na slovensko politično zgodovino Trsta ali pa se s politiko ukvarja brez slehernega znanja zgodovine, ki je temeljna osnova vsakega političnega snovanja.

»Edinjaštvo« — če ga že hočete tako imenovati — je v Trstu pokazalo in dokazalo svojo silo in moč v časih, ko so na Kranjskem mlátili prazno slamo klerikalizma in liberalizma. Slovenci so se na Tržaškem že v prvih početkih slovenskega narodnega prebujanja — brez tujih miselnosti — v polnem zavedali, da je njihov narodni obstanek mogoč samo s popolnim strnjenjem vseh narodnih sil v o-

brambo proti silni premoči asimilacije in v zavesti, da je najprej treba rešiti slovenstvo in šele potem misliti na svetovno - nazorsko opredelitev. Na tej nujnosti svojega narodnega obstanka so zasnovali svojevrstno politično organizacijo, ki ni imela nič skupnega z nobeno tujo centralo. Zavedali so se, da bi jih vsaka povezanost z internacionalno kakršne koli barve pozobala. Zato v dobi pred prvo svetovno vojno ni bilo med nami Slovence, ki bi propagirali za Italijansko ljudsko stranko in kdor je na to mislil, se je sam izločil iz slovenske skupnosti. Tudi tržaški socialisti - Slovenci so bili najprej odločni Slovenci in šele potem internacionalci. »Edinjaštvo« v resnici ni zagovarjalo načel, da dosežeš raj na tem svetu, če se pridružiš socializmu in se odpoveš slovenstvu, niti ni zagovarjalo načel, da dosežeš raj na onem svetu samo, če voliš D. C. Nasprotno je »edinjaštvo« taka načela z vso odločnostjo in z vsem uspehom pobijalo. Po naših starih čitalniških načelih bi smatrali vsakega Slovenca, ki bi

pri zadnjih volitvah volil za D. C. kot dvojnega izdajalca: prvič je izdal slovenstvo kot tako, drugič je izdal STO. V resnici dvomimo, da bi bili vsi gospodje okrog SKSZ tega mnenja. »Edinjaštvo« je bila svobodna volja tržaških Slovencev in katoliška duhovščina slovenske krvi je bila »edinjaška« in najmanj toliko krščanska in katoliška, kakor so današnji begunski gorečnejši. O tem bi lahko pričali še živeči slovenski duhovniki, četudi ne uživajo med gorečnejši preveč spoštovanja, kar pa jim je samo v korist. »Edinjaštvo« je tržaške Slovence dvignilo na raven kulturne in zavednega slovenstva. Le prebirajte, ljubljanski pismouki, častiljive analize tržaške »Edinosti«, pa boste lahko spoznali, da je to čisto svojevrsten jezik, ki nima nič skupnega s »Slovincem«, »Domoljubom« in »Slov. domom« niti z »Jutrom« in »Slov. narodom«. »Edinjaštvo« je ustvarilo tržaško slovenstvo in ne klerikalizem niti liberalizem!

če se bosta javila. Bodi končno še omenjeno, da je postavljanje Primorcev med integralne komuniste zloba, ker ve zadnji otrok od kje je prišel komunistem na Primorsko — iz Ljubljane.

Na Primorskem, kjer je bila politična zavest zaradi dolge dobe fašizma in v nemali meri tudi zaradi ideološke neopredeljenosti edinstva majhna, je komunistem v celoti prodrli. Tako je napisala SKSZ v »Katoliškem glas« od 21. t. m. Ta stavek je najlepši dokaz tega, kar vztrajno mi trdimo, to je, da so Kranjci tisti, ki tvorijo SKSZ in sejejo razdor med nas. Eni so nam podarili komunistem, drugi pa tekli v Rim klanjat se grobokopu slovenskega naroda Mussoliniju. Zdej bi nam radi naprtili še odgovornost za njihove grehe, kar ne gre niti po krščanskim niti po primorskih načelih. Ko smo Primorci trpeli in krvaveli pod fašističnim terorjem in stali vsi, ko en sam steber na braniku pred nasilnim tlačiteljem in morilecem našega naroda, so prihajali nekateri romarji s Kranjske dežele, ki so nas tolažili s temi ideološkimi besedami: »Vi imate papeža in Mussolinija, in pa »dober vina, mi imamo pa Srbela« In ker smo se Primorci vrgli v celoti v boj proti fašizmu, nekateri Kranjci pa leteli v Rim Mussoliniju pete tizati, ko je vojna v Evropi komaj začela in je ta podjarmil naš narod, komunisti pa ni še bilo na dan, evo nam nekateri brate Kranjce trdit, da je komunistem na Primorskem v celoti prodrli zaradi »ideološke neopredeljenosti« itd. Kje pa najdemo večjo ideološko opredeljenost, če ne v narodni zavesti, ki napravi iz kmetskih mladih sinov narodne borbe, heroje in mučenike, kot jih je rodila primorska mati? In končno so nam Kranjci dali najlepše vzorce komunističnih rabljev in krivoslovij, hincev in zapeljivcev. Oni, ki so bili, trdijo, »ideološko« bolj opredeljeni...

### Mi in krščanska načela

Kljub temu, da so izraziti današnji zastopniki SKSZ soglasno sestavljali program SDZ in ga v celoti tudi odobrili, prihajajo danes z očitki, da se program SDZ izogiba besed »krščanski« in »katoliški«, kakor da so člani SDZ pogani in malikovalci; kakor da je kaka stranka na tem svetu enega samega svojega člana spravila v nebesa.

»Načela Slov. demokratske zveze so načela čistega liberalizma«, trdi dopis SKSZ v »Katoliškem glas«. Pristavljajo pa: Prepričani smo, da so v vrstah SDZ ljudje, ki zagovarjajo krščanska etična načela. Iz programa pa to ni razvidno. In to je za nas važna. Tako SKSZ.

Ugotavljamo pred vso slovensko javnostjo, da je tako podtikanje krivično in da bje resnici v obraz. Vsa naša javnost ve, da je bil program SDZ pred dvema letoma sestavljen v popolnem sporazumu in soglasju z zastopnikom slovenske tržaške duhovščine, gospodom prof. Cucekom. In ravno točke, ki se tičejo vere in vzgoje, so bile predla-

gane od zaupnika slovenske duhovščine. Ta se je stalno udeleževal sej SDZ skupno z gospodom Petrom Sorlijem, ki je program odobrili in priznal. In danes, po komaj dveh letih, si upajo ljudje od SKSZ, čije tajnik je ravno g. Sorli, brezobzirno trdit, da je program SDZ »čist liberalizem«. Kje je resnoljubnost, kje doslednost, kje močnatost? C. g. Peter Sorli je torej zastopal ob sestavljanju programa SDZ načela čistega liberalizma. To so morali povedati katoliškemu duhovniku ljubljanski strazarski politični katoliki. Za lekčijo jim je gotovo hvaležen. Ali to še ni vse. Naš program, ki je bil prvič objavljen 4. septembra 1947, se med drugim glasi: »Državljanom je zajamčena svoboda vere in vesti in nikogar se ne sme ovirati pri izvrševanju njegovih verskih dolžnosti in pri poklicnem izvrševanju verskih obredov.« Vzgoja otrok je pridržana družini in šoli, državni ali zasebni, po svobodni izbiri staršev. »Sola je nepolitična, ona je dostopna vsakomur; revnim nadarjenim učencem

## Od srede do srede

21. SEPTEMBRA: Na ješenem zasedanju OZN, ki se je pričelo 20. t. m. se je zgodilo prikrit, da Jugoslavija ni podprla sovjetskih predlogov, temveč se je vzdržala glasovanja ali pa glasovala proti. — Grof Sforza bo na povabilo kanadske vlade v kratkem odpotoval na dvodnevni obisk v Kanado. — Sodni postopek proti bivšemu Mussolinijevemu vojnemu ministru, generalu Grazianiju, bo v kratkem pred vojaškim sodiščem v Rimu končan, potem pa bo sledila sodba.

22. SEPTEMBRA: Državni tožilec Alapi je na sodni razpravi proti nekdanjemu pravku madžarskih komunistov, Rajku, zahteval za istega smrtno kazen. — V Beogradu so uspešno zaključili pogajanja za novo trgovinsko pogodbo med Jugoslavijo in Anglijo, ki predvideva trgovsko izmenjavo blaga v vrednosti 200 milijonov funtov v teku 5 let. — Na razpravi proti Rajku so ugotovili, da je bil Tito ameriški agent še pred sporom v kominformu. — Na zasedanju OZN skuša Jugoslavija postaviti svojega kandidata za izpraznjeno mesto predsednika varnostnega sveta in zato skuša najti zaslome pri zastopnikih latinske Amerike.

23. SEPTEMBRA: Laburistična stranka v Angliji je objavila tako zvano »belo knjigo«, v kateri navaja vse razloge, ki so njene zastopnike v angleški vladi prisilili k razvrednotenju angleške valute. — V Dachau so odkrili novo grobišče, v katerem je pokopanih okrog 4000 žrtv nacističnega nasilja. — Za angleškim poslancom Ziliacumom je prišel v Jugoslavijo francoski pisatelj Jean Cassou, ki je imel pred delavci v Sarajevu navdušen govor. Iz govora bi se dalo sklepati, da se »titizem« počasi pojavlja tudi v Franciji. — Na zahtevu opozicijske konzervativne stranke je angleška vlada sklicala v zvezi z razvrednotenjem angleški parlament, ki se bo izjemoma sestel že v torek 27. t. m., čeprav trajajo parlamentarne počitnice do 18. oktobra. — Jugoslovanski minister Aleš Bebler zagotavlja, da je Sovjetska zveza še pred zlomom v kominformu zahtevala od Jugoslavije, da ji prepusti vodstvo vojske in zunanje politike. — Zastopniki italijanske vlade vneto zagotavljajo, da bo lira od vseh evropskih valut še najlažje prenesla razvrednotenje funta.

24. SEPTEMBRA: Predsednik Truman je uradno javil, da je Sovjetsko uspešno izdelati atomsko bombo. Ameriške priprave za nadzorovanje atomskih pojavov so namreč ob zori desetega julija registrirale tri atomske eksplozije, katerih središče je bilo nekje v Sibiriji. — Sovjetski zastopnik Višinski je na zasedanju OZN ostro napadel atlantski pakt in Marshallov načrt ter ju vnovič označil kot nedovoljeno vmešavanje v politiko in gospodarstvo samostojnih držav, kar se kaj čudno sliši, ako lahko verjamemo Beblerjevimi izjavam o sovjetskih zahtevah do Jugoslavije. — Ker se zaradi trmoglavosti sovjetskega zastopnika namestnika štirih zunanjih ministrov niso mogli sporazumeti glede avstrijske mirovne pogodbe, so stvar spet predložili štirim zunanjim ministrom. — Moskovski radio javlja v zvezi s svojo kampanjo proti Titu, da je ta dal Američanom na razpolago dalmatinski otok Korčulo, kjer bodo baje ustanovili pomorsko bazo.

25. SEPTEMBRA: Sodišče v Budimpešti je Rajka, Szonyja in Szalai-a spoznalo krive »zarote proti madžarskemu ljudstvu« in jih obsodilo na smrt. — Tito je osebnostno izročil madžarskemu poslaniku spomenico, v kateri zatrjuje, da sta Sovjetska zveza in Madžarska tisti, ki pripravljata pravo zaroto proti FLRJ. — Uradno javljajo, da se bodo spet sestali štirje zunanji ministri in skušali premostiti mrtvo točko, do katere so prišli njih namestniki pri pogajanjih za sestavo mirovne pogodbe z Avstrijo. — Na smrt obsodeni Rajk se neče poslužiti pravice, da bi prošil za pomilostitev. — Ameriška vlada zanika, da bi se pogajala s Titom glede odstopitve dalmatinskega otoka Korčule, kot je to poročal moskovski radio.

26. SEPTEMBRA: V zvezi s Trumanovim sporočilom je moskovska agencija TASS objavila, da nedavno silna eksplozija v Sovjetski zvezi nimajo nobene zveze z atomsko bombo, katero je Sovjetom uspelo



# Vprašanje narodnostnega sožitja v Trstu

## Šolsko izvestje

»La calata degli insegnanti« ter »Il veleno dei libri« sta bila naslova četrtega in petega poglavja razprave o slovenskem šolstvu, ki jo je lansko leto objavljala »Giornale di Trieste«.

Omenjeni list zatrjuje, da so se slovenske šole razpasle po Svobodnem tržaškem ozemlju kot gobe, toda manjka jim učencev in predavateljev. Učenci naj bi predstavljali šibko in skrivnostno skupnost.

Šolsko izvestje za leto 1947-48 je bilo že nekaj mesecev prej pripravljeno in izročeno za tisk. Nenadoma pa je prišlo do tehničnih zaprek, odnosno, kot bi hoteli vedeti nekateri obkrovalci, do nedopovedljivih manipulacij, ki naj bi zaustavile razširjenje šolskega izvestja v javnosti. Resnica je zavita v skrivnost, toda zelo verjetno je, da se je že takrat pripravljalo za kulisami odločilni udarec proti slovenskim šolam, še preden bi ga mogle oblasti razkrinkati. Izvestje vsebuje vse osebne podatke o slovenskih dijakih na slovenskih šolah. Zakaj se jih ne bi poslužili kot orožja za zaustavitev njih delavnosti?

In tedaj je »Giornale di Trieste« izstrelil puščico. Odkril je, da sami Slovenci neradi vpisujejo svoje otroke v slovenske šole. Ni skrivnost, da so si mnogi slovenski starši pomislili, preden so svoje otroke vpisali v slovenske šole. Toda takoj lahko povemo, da je bil njih nemir vse kaj drugega, kot pa v čast in ponos italijanski stvari.

## Slovenščina in slovenska kultura

Po pisanju protislovenskega tiska je slovenščina jezik, ki ga v Trstu sploh nikdar niso govorili. Onemu dobremu kanoniku Agapitu, Italijanu iz Pirana, se je najbrže mešalo, ko si je drznil napisati v svojem »Opisu Trstak«, »da vse osebe, ki so v Trstu rojene, govorijo poleg beneškega narečja tudi slovensko narečje, skoro isto, kot na Kranjskem; pa tudi nemško in francosko«.

Slovenščina je, tako nadaljujejo omenjeni članki, jezik, ki lahko služi za nekaj pomenkov v kaki gostilni na Konkodelu, a je za aktivno in delavno življenje mesta povsem brez pomena. Tej trditvi lahko takoj dodamo še zgodovinsko ugotovitev preučnega prof. Furlanija: avtohtono prebivalstvo Trsta je tako zelo italijansko, da predstavlja slovenska manjšina v njem le element brez slehernega kulturnega in gospodarskega pomena.

Tu ne gre za to, da pobijemo ti dve trditvi, ki sta za nas zanimivi zato, ker jasno označujeta miselnost onih, ki so ju zapisali. Toda, ako upoštevamo, da so vsi kmetovalci, to se pravi, stalno in zares avtohtono prebivalstvo, Slovenci in Hrvti ter da so po drugi strani Italijani večinoma prišli od onstran morja iz Italije in se omejujejo le na mesta, zavzemajoč komaj desetino Svobodnega tržaškega ozemlja, potem se nam pač precej jasno prikaže nasprotje med trditvami prof. Furlanija in golo resnico. Furlani zanika, kar je zelo značilno, sleherni gospodarski in kulturni funkciji vsem oim, ki že tisoč tri sto let obdelujejo zemljo teh krajev in dobavljajo hrano mestu. Seveda tudi druge njegove trditve niso nič manj duhovite.

## Slovenski in italijanski dijaki

»Mladina obiskuje potnih obrazov slovenske šole in se zaveda, da prenaša neko žrtev. Namrdnjenih obrazov vstopa v slovenske šole in se nasmeje šele, kadar pride iz njih. Če bi verjeli pisanju lista »Giornale di Trieste«, potem je pač italijanska mladina čisto drugačna: prihaja z nasmehom in odhaja potrti!«

»Ko se dijaki iz okolice vračajo z vlakom domov, imajo v rokah italijanske revije in liste. »Giornale di Trieste« nam s tem nehoti pokaže na pravi »raison d'être« slovenskih šol.

Ravno te šole namreč omogočajo ono intelektualno sodelovanje med Slovenci in Italijani, ki bi bilo tako zelo potrebno in za katerega izvedbo se je tukajšnja univerza pokazala kot popolnoma nespособna.

Italijanski tisk stalno hvali superiornost italijanske omike. Škoda, da jo hočejo vsiliti nekemu slovenskemu prebivalstvu, »ki v Trstu sploh nikdar ni obstajalo« in da mora italijanska omika dokazovati svojo superiornost s tem, da mora proti neobstoječemu slovenskemu prebivalstvu uporabljati smešna in neokusna sredstva.

## Pomanjkanje učiteljstva

Nič manj se omenjeni tisk ne lovi v logiki takrat, ko gre za vprašanje učiteljstva in profesorjev. Sprva naj bi bili nastavljeni samo stalni učitelji in profesorji, pripravljeni, da poučujejo na slovenskih šolah. Potem pa »so pridre iz Ljubljane desetine pristnih Jugoslovanov«. To pa je bilo nasprotje zakonu, ki jih je uvedel »proti« italijanske polkovnik Bowman, in ki so samo italijanskim državljanom dovoljevali namestitve v javnih službah. Toda, kako preskrbeti slovenskim šolam učiteljev in profesorjev, ki jih je nekdanji režim odstranil? Kako naj se popravijo krivde uprave, ki je skozi pet in dvajset let storila vse, kar je bilo mogoče, da se odstranijo zadnje sledi slovenskega in hrvaškega šolstva? Italija bi morala glasom svojih obljub poskrbeti za slovenske učitelje in profesorje, pa tega ni storila. In slovensko ter hrvaško

prebivalstvo Svobodnega tržaškega ozemlja sta bila naravnost žejna pouka. Treba je bilo torej preskrbeti učiteljev in profesorjev in dolžnost tukajšnjih Italijanov je bila, da tega ne ovirajo in s tem celo pripomorejo k popravni krivici v preteklosti.

Kaj pa namesto tega počenja »Giornale di Trieste«? Odkril je, da je od osemdesetih predavateljev komaj pet ali šest predavateljev diplomiralo v Italiji, tako »kot« predpisuje zakon. Mnogi učitelji »imajo, da ali ne, spridevalo petega razreda osnovne šole, pa so bili kljub temu nastavljeni«. To so pač res le iz trte izvite trditve, za katere ni ne dokazov, ne osnov in ne temeljev.

Mar naj se ukvarjamo s sporom med Barago in komunisti, s seznanom slovenskih predavateljev, katerim »Emancipazione«, drug nacionalistični list, odreja sleherni strokovno sposobnost ali pa z obrekovno gonjo proti vsemu, kar diši po slovenstvu? Smoter teh podtikanj je en sam: medtem, ko z ene strani hinavsko priznavajo Slovincem pravico do pouka v materinskih, bi po drugi strani radi ta pouk onemogočili z grožnjami in pritiski na one učitelje in profesorje, ki niso italijanski državljan.

## Slovenske učne knjige

Terorizmu proti osebam se pridružuje terorizem proti slovenskim učnim knjigam, zlasti onim, ki obravnavajo predmet zgodovine.

To je drobna knjižica za osnovne šole, pisana brez slehernih namigavanj. Toda tudi to ni všeč italijanskemu tisku v Trstu. V nekem članku se zatrjuje, da če Trst ni še priključen Italiji, seveda tudi Jugoslaviji ni. Zato ti listi zahtevajo, naj bi se obseg zgodovine duhovito držal med enim in drugim svetom.

Se mar »Giornale di Trieste« in njegovi pajdaši spominjajo učnih knjig zgodovine, ki so bile v rabi v dobi Avstrije? Besedilo je bilo uradno ter že očitno naklonjeno Italiji. Toda pod klopmi je bila še knjiga s poluradnim besedilom, popolnoma enakim onim, ki so jih uporabljale gimnazije v Italiji. »Duhovito« zadržanje med enim in drugim svetom« pač ni bilo niti pod Avstrijo glavna krepost pouka zgodovine v italijanskih šolah.

(Nadaljevanje sledi)

# Kakšni mladi javni delavci so nam potrebni

rejših borcev: »Delaj tako, kakor da od tebe zavisi naša končna zmaga«.

Mladinec se razen tega izgrajuje z lastno notranjo odločitvijo in z lastno iniciativo. On ne pričakuje, da drugi izvrši njegove naloge. On se ne sklicuje na tuje napake, da bi lastne opravičil ali celo prikril, pa tudi ne, da se odmika od najtežjih nalog, a sebi postavlja lažje.

Ako že stvar skupnosti smatra kot svojo, zakaj naj se brani nastalih obvez? Če je pri njem glavna delovna smernica samo kritika in obožba drugih, naj on najprej kritizira in obožuje samega sebe, smatrajoč se krivega in odgovornega za vse neuspehe, četudi jih ni sam direktno izzval in zakrivil.

Da ponovimo: Iz zavesti, da je potreben svojemu narodu in iz prepričanja, da se more izvršiti neka velika stvar samo s skupnimi napor, samo v skupnosti, se dviga naš pravi idealni mladinec. To prepričanje je iskra, s katero vžge ogenj svojega iniciativnega dela. Ta iniciativa se izživlja v dveh pravicah: v pravcu lastne duhovno-moralne, idejne in delovne zgraževosti ter v pravcu ustvarjanja najpopolnejše predanosti stvari skup-

nosti ter v pravcu ustvarjanja njegove najgloblje povezanosti. To je osnovna poteza njegovega bitja in značaja.

Morda so med nami tudi taki mladinci, ki mislijo, da imajo iz težkega narodnega stanja lahek izhod. Varajo se oni, ki tako mislijo, namreč, da jim bodo drugi reševali nastale narodne probleme, tako kot sami to želimo. Varajo se oni, ki mislijo, da za nas ni več ciljev in nalog in da nismo več potrebni svojemu narodu. Varajo se oni, ki mislijo, da je mogoče nekaj pridobiti brez polne in resne notranje zgraditve in posebno brez močne in edinstvene skupnosti ter brez skupnih in discipliniranih, teženj in naporov.

Nasa skupnost ima takšne mladince; so pa tudi taki, ki bi jih bilo treba šele prebuditi in zgraditi v prikaznem smislu.

Prepričani smo, da se more zaježiti in obvladati vsako notranjo krizo v skupnosti z novim vzvalovanjem prepričanja, predanosti in poštvalnosti, ki naj bi vzbudili prejšnje navdušenje in omogočili nov delovni vzpon. To so ljudje, ki jih zahteva posebno naš današnji čas, to so ljudje, ki so nam danes nadvse potrebni.



Naš čolnič otmimol

ZORKA PERTOTOVA RECITIRA NA JESENSKEM SLAVJU SPM NA OPCINAH GREGORICEVO »NAS ČOLNIČ OTMIMO«

## Glasbena šola

Slovenske prosvetne matice v Trstu

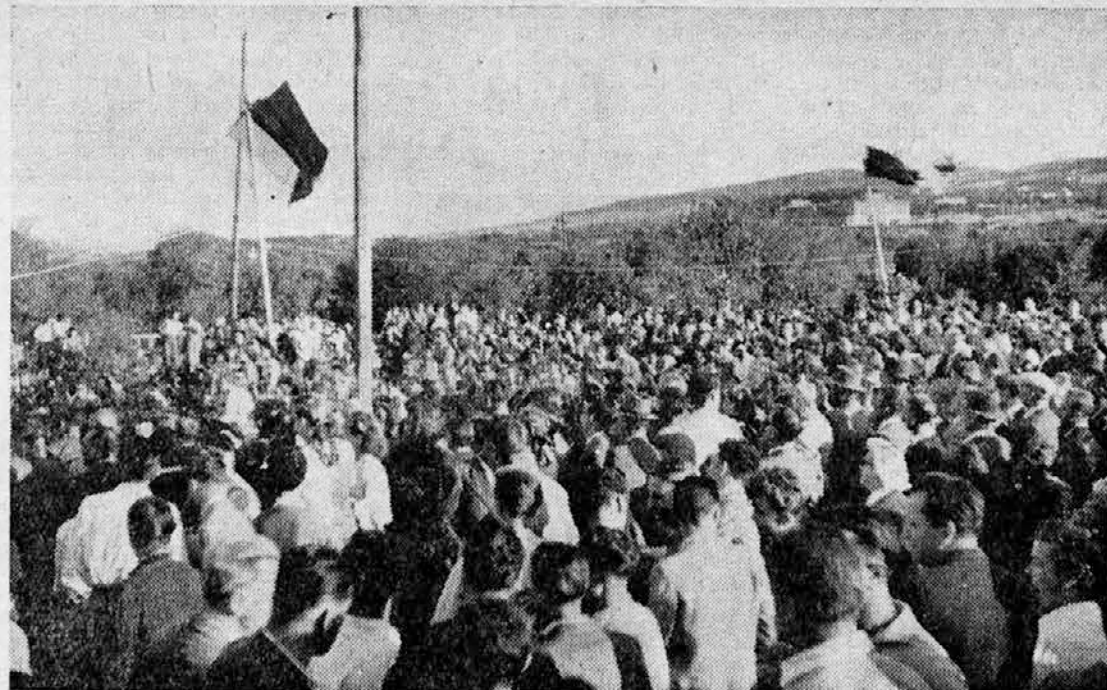
Vpisovanje gojencev v glasbeno šolo bo od 3. do 10. oktobra t.l. dnevno od 11. do 12. ure dopoldne v društvenih prostorih v ulici Nicolò Machiavelli št. 22-II. nadstropje. Redni pouk prične 10. oktobra t.l.

Vodstvo šole je poverjeno priznanemu glasbenemu pedagogu prof. Karlu Sancinu, našemu znaneemu violinskemu mojstru, kateremu je poverjen poleg violinskega pouka tudi pouk ostalih godalnih instrumentov.

Klavirski oddelek pa je v rokah naše znane pianistkinje in skladateljice prof. Mirce Sancinove, katero pozna naša javnost iz njenih številnih radijskih koncertov.

Vse tozadevne informacije glede sprejemnih pogojev in pouka daje tajništvo glasbene šole, oziroma vodstvo iste v ul. Nic. Machiavelli št. 22-II ustno ali pisмено. Telef. 62-75. Uradne ure od 11. do 12.

V pisarni Slovenske prosvetne matice, ulica Machiavelli 22-II so med uradnimi urami vsak dan na ogled lepo uspele slike (v velikosti razglednice) z zadnjega koncerta in jesenskega slavlja na Opčinah. Slike so krasne in predstavljajo pogled na zbrano množico, na pevce, recitatorje, zbor plesalk, itd. Naročila za slike sprejema pisarna.



POGLED NA MNOZICO NA »PIKELCU« 18. SEPTEMBRA

# Koroška - srce Slovenije

## IV. PROPAD SLOVENSKE SAMOSTOJNOSTI

Omenili smo že, da je po propadu Samove zvezne slovenske države Karantanija še sto let ohranila svojo samostojnost in bila slovenska neodvisna in suverena država.

Toda po propadu Samove države je spet porastla moč Obrov, ki so spet pričeli napadati slovenska ozemlja in preko njih vdirati v Italijo. Kazalo je, da se bodo morali Slovenci zaradi močnega škotskega pritiska znova podati pod obrsko pokroviteljstvo in postati od Obrov odvisni.

Sredi osmega stoletja so Obri spet vdrl v Furlanijo in napadli tudi slovenska ozemlja. Njih sile so bile tolike, da očitno Slovenci niso mogli računati na to, da bi sami premagali in izgnali Obre. Znašli so se v precepu. Pot, po kateri so se skušali rešiti iz te zage, pa je bila tako usodna, da je zaokrenila potek slovenske narodne

zgodovine v popolnoma novo smer in dovedla do propada slovenske države.

Ob času obrskega napada je vladal karantanskim Slovincem knez Borut. Ker ni mogel upati, da bi z lastno vojsko premagal Obre, je zaprosil za pomoč svoje sosedje Bavarce, ki so tudi sami že večkrat prejeli morali odbijati napade Obrov.

Borutova prošnja je prišla Bavarcem kot nalašč.

Oborožena intervencija proti Obrom skupno s Slovenci jim je dajala lepo priliko, da v eni ali drugi meri uveljavijo svoj doslej očitno šibki politični vpliv na Karantanijo. Z druge strani pa se je tudi nudila prilika za pričetek množičnega pokristjanjevanja Slovincem, med katerimi so dotedanji šibki misijonarski poskusi docela propadli.

Kakšen je bil dotlej odnos Slovincem do krščanstva? Nekateri zgodovinski viri celo

poročajo, da so bili Slovenci čestokrat do krščanstva naravnost sovražno razpoloženi. Toda temu sovražstvu je verjetno iskati vzrokov bolj o političnih kot pa verskih razlogih, bolj v političnih odnošjih do krščanskih Bavarcev, kot pa v prirojeni verski mržnji. Če so Slovenci, ki so leta 696 vdrli preko Alp na Bavarsko, sežgali puščavnika Marina, so ga v glavnem najbrže zato, ker je bil odklonil, da bi jim kazal pot. Prav tako tudi požig cerkve in samostana svetega Maksimilijana v Pongau na Solno-graškem spada bolj med vojne akcije, kot pa izključno verske napade. Sicer pa bomo pozneje videli, da se je kmalu po pričetku organiziranega misijonarskega delovanja v Karantaniji velik del Slovincem razmeroma kaj hitro oklenil nove krščanske vere.

Prvi poskus pokristjanjevanja Slovincem spada v dobo, ko je še kraljeval Samo. Med Slovence na Koroškem je takrat prišel utrechtski škof Amand, ki je pozneje postal svetnik. Toda žel je le malo uspehov in se je pozneje vrnil v svojo domovino. Od takrat pa do Boruta potem ne naletimo na nobene večje poskuse pokristjanjevanja med Slovenci.

Zato je pač razumljivo, da Bavarci iz političnih in verskih razlogov Borutu niso odrekli pomoči

in so kmalu nato skupno z njim krepko porazili Obre.

Toda cena, ki jo je moral Borut plačati za tujo pomoč, je bila visoka: Dotlej samostojna Karantanija je postala od Nemcev odvisna dežela.

To se je zgodilo kmalu pred letom 743, kajti vir, ki nam o tem poroča pravi, da so se Slovenci pokorili Bavarcem, a Bavarci so se pokorili Frankom šele leta 743. S tem pa so neposredno prišli pod Franke tudi Slovenci. Doba slovenske samostojnosti je bila zapečatenjena.

Borut je moral obljubiti pokorščino Bavarcem in jim poslati kot talca svojega sinova Gorazda in Hotimira. Po nalogu solnograškega škofa Virgilija so poslali slovenskega kneževiča v samostan sv. Odrsejnika na otoku Awa ob Chiemskem jezeru, kjer so ju vzgojili v krščanski veri in krstili.

Zadnji slovenski knez, ki je nastopil svojo vladno ško kot samostojen in suveren vladar, Borut, je umrl okrog leta 750. Gorazd in Hotimir sta se tedaj na prošnjo Slovincem vrnila domov in kmalu po očetovi smrti so Gorazda po predhodni bavorski odobritvi ustoličili, oziroma »napravili za kneza«, kot poroča zgodovinski vir.

To nam kaže, da so po podreditvi Bavarcem Slovenci uživali nekako

avtonomijo in smeli imeti svoje domače slovenske kneze, katere pa je seveda morala potrditi Bavarska oziroma Franki. Slovenska država je torej v malem kot podložniška država še nadalje živela. Šele sodelovanje v upor Ljudevita Posavskega, o katerem bo govora pozneje, je zadalo dokončni smrtni udarec slovenski državnosti: slovenski knezi izginejo in nadomestijo jih tuji knezi, postavljeni od tuje države.

Gorazd, prvi slovenski krščanski knez, pa je že po par letnem vladanju umrl in nasledil ga je Hotimir, za katerega spet pravi vir, da mu je »narod dal kneževstvo«. Ustoličili so torej tudi njega po starodavnem obredu, katerega potek pa nam na žalost ni poznan. Kot Gorazd, je seveda tudi Hotimir bil kristjan, saj po drugi strani Bavarci sploh ne bi dovoljevali poganskih knezov. Ker so Bavarci spadali pod Franke, je Hotimira pridobil za kneza francoski kralj Pipin, oče Karla Velikega.

Zgodovinski nesreči, ki jo je predstavljala izguba slovenske državne samostojnosti, so se kmalu potem pridružile še bratomorne vojne med poganskimi in krščanskimi Slovenci, ki so nedvomno s gotovi meri zmanjšale odpornost Slovincem proti nemškemu pritisku.

S pokristjanjenjem so se Slovenci kulturno, politično in versko priključili evropskemu zapadu in si na tak način nehoti zagotovili svoj narodni obstoj v okviru evropske omike. Seveda pa to ni bilo splošno prepričanje takratnih Slovincem. Zlasti starejši rod, ki se je še spominjal časov nekdanje stare slave in slovenske samostojnosti, ko so na dvoru slovenskih knezov postopali s tujimi odposlanci kot z odposlanci sebi enakih držav, je pač nerad in grdo gledal vedno bolj rastoči vpliv Bavarcev v Karantanijo. Bojazni, da bo zaradi tega rastočega vpliva nekega dne dokončno pokopana slovenska samostojnost, je mržnjo le še podpirala. Vpliv Nemcev pa se je najbolj kazal ravno pri misijonarskem delovanju med Slovenci.

Na Hotimirovo prošnjo je poslal že omenjeni solnograški škof Virgil med Slovence Modesta, kot svojega pokrajinskega škofa. Modest je takoj po prihodu v Karantanijo postavil tri cerkve: Gospo Sveto, cerkev Sv. Petra na Lurnskem polju in cerkev svete Marije ob Ingeringu na Zgornjem Stajerskem. Najbrže so bile te tri glavne cerkve nekake misijonske središča, iz katerih se je potem širilo krščanstvo med Slovence.

(Nadaljevanje sledi)



PEVSKI ZBOR »SKRJANCEK« NA PRIREDITVI SPM NA OPCINAH

## PISMO IZ BRD

»Do kdaj bo še trajalo naše trpljenje? Do kdaj bomo še vključeni v verige suženjstva, ki nam ga je naložil komunizem s pomočjo zaveznikov?«

Te težke besede mi je zastavil rojak iz Brd, po poklicu preprosti kmet, ki pa se zaveda dostojanstva človeka in blagodat svobode.

Vse obmejno prebivalstvo govori danes samo o novem valu preganjanja v Brdih. Po junijskih aretacijah, ki so zadele vslo Slovenijo in ko je tudi v Brdih bilo odpeljanih nekaj deset članov samostojnih kmetijskih družin, se je zdelo, da se je komunizem bes ugnal. Toda v noči od četrtega na petek 9. t. m. je Ozn v zapadnih Brdih zopet pobrala med samostojnimi kmetijskimi družinami kakih 20 oseb. Zgodilo se je to zato, da se izvede smrtna obsodba nad samostojnim kmetom, ki jo je proglasil Tito v Skopju: »Streti moramo zadnje ostanke stare družbe kmeta, da zagotovimo napredek zadružnega kmetijstva. Vsaka privatna last mora izginiti v teku petletke. Da bo ljudstvo srečno, mora iz svobodnega človeka nastati suženj državno-komunističnega kapitalizma.«

Aretirali so ljudi v Medani in na Dobrovem. Poleg mladih ljudi so odpeljali tudi starejše, ki so se drznili upreti vpisu v »zadružno« in so javno razkrinkali komunistične priganjaje, ki so med borbo obljubljali kolonom samostojnost in zemljo ter sleparili z ljudsko vo-

ljo, česar vsega sedaj ni. Zlasti je razburila Brice aretacija gđe. Romane Sfiligoj z Dobrovega. Člani njene družine so bili od fašistov obsojeni na skupno 160 let, tudi ona sama je bila v ječi in internaciji. In zakaj vse to? Da se zadosti Titovemu ukazu: samostojnega kmeta je treba uničiti!

Brški koloni so skrajno razjarjeni: namesto, da bi postali samostojni kmetje, so postali državni dninarji. Javno govorijo, da imajo še skrivne brzostrelke. Oblasti vse to vedo in: »Udari s šapo, da ubiješ dve muhi!« Aretirajo samostojne kmete, da jih uničijo in prisilijo v zadružno, po drugi strani pa zastrašijo uporne kolone... In kakor običajno, še podla igra. V noči pred aretacijami so bili raztreseni neki kominformistični letaki. Zaradi tega se je seveda sestel odbor OF in sklenil aretacije.

In da ponovim besede brškega kolona: »Kje je svoboda, ki so nam jo obljubljali naši zavezniki, ki so nas pozivali na borbo proti fašizmu, ki pa niso bili niti senca sedanjih tiranov? Ti zavezniki pošiljajo k nam živila, umetna gnojila itd., od tega pa ne dobijo samostojni kmetje nič. Oni nimajo živiliških nakaznic, obdavčujejo jih pa z bremenom, ki jih morajo v najkrajšem času upropastiti.«

Da, da, krvava je naša pot... Tako se je poslovil od nas brški trpin in solze so nam orosile oči.

can. Kriva so temu napačna poročila v vseh naših slovenskih časopisih. Odlok je še vedno v veljavi in naše ljudstvo — čeprav postopek ni demokratičen — naj se požuri, da pride zopet do svojih lepih izvirnih priimkov.

Mislím, da trma »Primorskega« v tem pogledu ne bo v stanju, da nam vrne stare priimke! Sicer, kam so pripeljale naš narod na tem ozemlju razne trme »Primorskega«, je preveč znano.

Zaradi tega predlagam, da vsi odbori in zaupniki SDZ vzamejo v svoje roke to prevažno zadevo. Kjer je le mogoče, naj ustanove svoje urade za izpolnjevanje in vlaganje tozadevnih prošelj. To bi bilo eno!

Drugo vprašanje, pa je vprašanje popačenja imen naših čisto slovenskih vasi. Ne glede na izvirnost teh imen vprašam Zavezniško vojaško upravo, vse njene upravne — bodisi ameriške ali angleškega porekla, in tudi vse Italijane zdrave pameti:

Kaj zveni lepše, kaj se lepše izgovarja, kaj je bolj priročno in kaj je bolj naravno in estetično ali izvirno ime »Dolina« ali »Spakedran« »San Dorlingo della Valle«? »Škoflje« ali »Albaro Vescovae«? »Opčine« ali »Villa Opicina«?

Ce Italijani lepo izgovarjajo »optare, opzione, oppressione, opprimere itd.«, bi ravno tako lahko izgovarjali »Opčine«.

Ce ima vsak poedinec pravico do svojega izvirnega priimka, ima tudi skupnost teh poedincev isto demokratično pravico, da zahteva uradno svojo prvotno in edino pravo ime. Imena naših vasi so naša!

Zupani, občinski odbori! Sklenite na svoji prvi seji, da nam Zavezniška vojaška uprava uradno vrne izvirna imena naših vasi in občin!

### G. Senčar B. - sedemdesetletnik

Znani zavedni narodni delavec in organizator g. Senčar B. iz Sežane je pred par dnevi praznoval na Opčinah svoj sedemdeseti rojstni dan. Trdni kraški korenini, ki je kljub visoki starosti čil in krepek in še vedno dober pevec kot nekdanj, kličemo z vsemi prijatelji in znanci: NA MNOGA LETA!

### Dotok tuje valute po zavezniških oborož. silah

Obseg vloge, ki jo imajo britanske in ameriške oborožene sile v dotoku tuje valute v gospodarstvo anglo-ameriškega področja STO-ja, izhaja iz poročila, ki obsega vojaške zamenjave za proračunsko leto od 1. julija 1948 do 30. junija 1949, katerega je sestavil finančni oddelek ZVU.

V tem razdobju enega leta so finančni častniki zavezniških sil nabavili po tekočih menjalnih tečajih

približno skupno vrednost 6 milijard 814.175.000 metrolov, kar je protivrednost prodaj po uradno oblaščenih zavodih 1.040.100 funtov šterlingov v primeru britanskih sil in 7.729.000 dolarjev v primeru ameriških sil.

Razčlemba denarnih zamenjav britanskih in ameriških sil kaže, da so porabile pretežno večino nabavljenih lir zavezniške čete, ki so jo izdale za krajne nakupe. V primeru TRUST-a na primer, je od 7.729.000 dolarjev, ki so jih menjali v lire med finančnim letom služila protivrednost 3.668.475 dolarjev porabi 5.000 vojakov poveljstva. Lirsko protivrednost so porabili kakor sledi: 2.063.276 dolarjev za plačilo trgovskih računov pristaniškega urada oboroženih sil Združenih držav v Avstriji; 588.656 dolarjev za trgovske račune TRUST-a in 883.721 dolarjev za plače krajevnih civilnih nameščenec. Prav tako so funti šterlingove zamenjave BETFOR-ja služile predvsem porabi 5.000 britanskih vojakov nastanjenih na področju. V ta namen so porabili 534.200 funtov šterlingov. Lirsko protivrednost so porabili kakor sledi: 278.000 funtov šterlingov za plače krajevnih nameščenec s 22.000 funtov šterlingov za usluge; 91.000 funtov šterlingov za dobave, ki so jih kupili na področju; 214.000 funtov šterlingov za plačilo trgovskih računov in 900 funtov šterlingov za razna plačila.

### Srememba postopka prisilnih izpraznitvev stanovanj

Ukaz št.189 ZVU, ki je bil pred kratkim podpisan, spreminja postopek prisilne izpraznitvev stanovanj in pooblašča redno sodišče, da v nujni primerih odloči prisilno izpraznitev stanovanja za dobro enega leta.

Osebe, ki jim grozi prisilna izpraznitev stanovanja, lahko vložijo proti temu priziv vsaj en mesec pred prisilno izpraznitvijo. Sodnik bo preučil vsak posamezen primer ob posebnem upoštevanju naslednjih okoliščin: možnost, ki jo ima najemnik, da si dobi drugo stanovanje; najemnikove gnotne razmere; primerjavi z gnotnimi razmerami tistega, ki naj bi zasedel stanovanje; če ima najemnik upravljene razloge za bivanje na anglo-ameriškem področju STO-ja; prošnje odgoditve prisilne izpraznitve, ki jih je dovolil conski predsednik; najemnikova prizadevanja, da bi si preskrbel drugo stanovanje.

Sodnik rednega sodišča je pooblaščen, da odloči prisilno izpraznitev za kakršno koli dobo, ki pa ne sme presegati 12 mesecev, in lahko določi pogoje, ki so primerni okoliščinam v zvezi s prisilno izpraznitvijo. Odločitev sodišča je končnoveljavna. Proti njej ni priziva. Ukaz št. 189 razveljavlja tudi člen 1. ukaza ZVU št. 223.



DEKLETA IZVAJAJO ČESKE NARODNE PLESE NA PRIREDITVI SPM NA OPCINAH

## Vesti z Goriškega

### Vpisovanje na slov. srednje šole v Gorici

Vpisovanje na slovenske srednje šole v Gorici je podaljšano neprekinjeno do 8. oktobra. Kdor se še ni vpisal, naj to stori čimprej, ker se po tem dnevu ne bo več vpisovalo. Tajništva teh šol so odprta za vpisovanje vsak dan od 8. do 12. ure. Opozarjajo se zlasti učenci, ki so v poletnem ali jesenskem roku z uspehom položili sprejemni izpit za vstop v 1. razred nižje srednje šole (gimnazije), da ne zadostuje sam izpit, marveč da se morajo tudi oni vpisati, če hočejo posejati to šolo. Tudi zanje velja rok do 8. oktobra.

### Slov. otroški vrtci

Vpisovanje v slovenske otroške vrtce v ulici Don Bosco 3 (Slov. Alojzijeve) in v ulici Randaccio (nekdanji Mali dom) se vrši do 30. t. m. Otroci se pa sprejemajo seveda še tudi pozneje. Slovenski starši! Četrta božja zapoved ukazuje spoštovati starše. Po tej zapovedi mora otrok spoštovati tudi jezik svojih staršev. Kdor svojim nedolžnim otrokom zabrani izpolnjevanje to sveto dolžnost, greši. Storit

tedaj svojo versko in narodno dolžnost in vpišite svoje slovenske otroke v slovenski vrtce, kamor tudi po naravnem zakonu spadajo!

### Šoferji, pozor!

Pokrajinska komisija za pregled avtomobilskih izkaznic, Gorica, ulica Oberdan 20 sporoča, da bo 28. sept. od 9. ure naprej pregledovala v svojem uradučasne izkaznice, ki so zapadle v času od 28. 5. do 31. 5. 1949. Prizadeti se morajo zglasti osebno.

### Zveza obrtnikov

V Gorici so v ponedeljek 26. t. m. ustanovili novo Zvezo obrtnikov, ki se bo včlanila v Konfederacijo italijanskih obrtnikov in si nadela naslov »Pokrajinska zveza

obrnitstva«. Ta nova zveza obrtnikov je proti oni, ki so jo ustanovili l. 1945 in ki se imenuje »Udruženje goriških obrtnikov«. Zato je na zborovanju prišlo do prerakanja in nekateri pristali in člani te poslednje so se umaknili od zborovanja. Razkol pač med levicariji in desničarji.

### Pomagajte dobr. društvu

Slovensko dobrodelno društvo v Gorici, Riva Piazzutta 18-I, zbira prispevke za naše reveže in za vse, ki so potrebni pomoči. Posebno skrb goji tudi za revne šolske učence osnovnih in srednjih šol. Zato naj vsakdo daruje, kar more v denarju, v živežu, v obleki ali v obutvi. Kdor pomaga bratu, pomaga samemu sebi. Kdor hitro da, dvakrat da!

### Pozor!

Ker so na delu mnogi italijanski šovinisti, zagrizeni sovražniki našega naroda in naših šol, ki strasio posamezne matere in očete ter jih nagovarjajo, naj ne dajo svojih otrok v slovenske šole, v a b i m o vse Slovence in Slovenke, ki bi bili predmet takega nagovarjanja in žuganja, naj se zglastijo pri naših občinskih svetovalcih v Gorici ali na uredništvu listov v Gorici, Riva Piazzutta 18 in sporočijo podrobnosti nagovarjanja in žuganja, da nam omogočijo obrambo naših pravic!

### Čudne novosti

Gospod šolski ravnatelj je letos vpeljal novost glede vpisovanja slovenskih otrok v naše šole. Učiteljem je poslal okrožnico, da ne smejo vpisati kot samo tiste učence, ki so v neposredni bližini njihove šole! Učenci in učence iz Pevme ali Standreža se ne morejo vpisati v mesto. Lani je bilo vpisovanje preprosto, letos pa ne. To pa zato, ker je tudi g. ravnatelj mnenja, da je treba Slovincem ovirati dostop v slovenske šole in tako zagreniti naši manjšini v Italiji še tisto malo svobodnega življenja, ki ga imamo. Tudi on je mnenja, da se bodo slovenske šole v mestih, kakor n. pr. v Gorici, v Trzinu in v Krminu izpraznile pod pritiskom šovinistov, zato meni, da je dobro prisrčiti takoj na pomoč sovražnikom našega naroda. Zakona, ki bi utemeljeval njegovo okrožnico pa ne zna navesti: ker ga sploh ni!

### Ločnik - Gradiškuta

Slovenski učenci iz Ločnika in Gradiškute bodo morali še naprej v italijanske šole v Ločnik, ker se je pokrajinski šolski svet postavil proti temu, da bi se jim odprla slovenska šola. Lepa demokracija! Na slovenskem skrbništvu v Gorici, kjer ni trohice ljubezni za te naše učence, se kar veselijo njihove zmag. Ministrstvo pa še danes ni odgovorilo na protest, ki je bil proti gorinavednemu sklepu. Pa kako vneto zagovarjata ta sklep zlasti g. inšpektor za slovenske šole in g. ravnatelj! Manj dela bosta imela in manj truda s »ščavci«. Pravita, da so sami slovenski starši iz Ločnika prosili, naj ne odprta tam slovenske šole. Kaj pa tistih par desetlin podpisov staršev iz Ločnika, ali jih je razpnil orožniški poveljnik, ki je hodil od hiše do hiše in pretil, da vrže čez mejo vse tiste, ki bi se drznili ziniti še eno samo besedico za slovenske šole?! Ne dražite našega naroda do skrajnosti! Pravično ravnajte z njim, da vas bo cenil in spoštoval.

Novo šolo bodo letos postavili na Valerisču, ki je precej daleč od Ločnika in Gradiškute. Pravijo, da jo bodo postavili bolj proti Gradiškuti.

Kljub vsemu svetujemo staršem iz Gradiškute, naj vpišejo svoje otroke v šolo na Valerisču. Onim iz Ločnika svetujemo pa Podgoro, odnosno Gorico, kamor bodo lahko hodili z avtobusom.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jez

Tisk: tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

### Seja gor. obč. sveta

Zadnji četrtek 22. t. m. je imel občinski odbor svojo običajno tedensko sejo, na kateri je poleg nekaterih manjvažnih upravnih sklepov, določil tudi, da bo prihodnja seja občinskega sveta dne 18. oktobra ob štirih popoldne na mestnem gradu.

### Za trgovce

V Zvezo trgovcev za goriško pokrajino včlanjene tvrdke si v njenih uradnih prostorih v ulici IX. avgusta 11-1 lahko ogledajo naslednje okrožnice: 1. izvoz povrtin v Belgiji; 2. enako o izvozu v Franciji; 3. teža in kakovost uvoznega blaga; 4. izvoz v Anglijo; 5. uvozne pristojbine v Belgijo; 6. izvoz čebule v Nemčijo in še razna slična obvestila o zunanji trgovini.

### Družinski davek

Rok za prijavo dohodkov zaradi odmore družinskega davka v goriški občini, ki je bil prvotno določen do 20. t. m. je podaljšan do 31. oktobra t. l.

V torek popoldne se je vršila seja posebne komisije, ki jo sestavljajo nekateri občinski svetovalci, med temi g. Rudi Bratuž od SDZ. Komisija je pregledala razne ugovore proti uvedbi novega sistema odmerjanja družinskega davka in prišla do zaključka, da je treba prvotni sklep, o katerem smo že poročali, pregledati in morda tudi preklicati. Vsakemu članu te komisije je sedaj dana naloga, da izreče svoje mnenje in predloži nov predlog v zadevi.

V torek 27. t. m. je občinska komisija zopet zasedala. Zastopnik SDZ, občinski svetovalec g. Rudi Bratuž, je predložil pismen predlog za ureditev zadeve. Ta njegov predlog je zbudil lepo pozornost članov komisije. Zadevo bo sedaj preučil občinski izvršni odbor.

### Manifestacije bivših bojovníkov

V nedeljo 18. t. m. so obiskali Gorico bivši bojovníki, vojni po-hablenci iz raznih krajev države. Ob tej priliki so prisostvovali odkritju dveh stebrov, ki so jih postavili na griču goriškega gradu v spomin na ona dva s Sv. gore in Sv. Marka, ki so ju Titovci gore spomladali porušili. Mnogi govorniki so poudarjali, da je tako početje titovcev »abambarsko«, »oskrunitve« svatosti spomina na padle junake. Nekateri so rekli, da se bo Italija prav gotovo vrnila tja, na zemljo, ki jo je »stjec zaslužila« itd. Nobe-den od govornikov ni povedal, da so tudi Italijani radi rušili vse slovenske spomenike v Julijski krajini. S tem ne mislimo žaliti spomina padlih junakov. Oni so res vredni spoštovanja in vse časti, naj pripadajo temu ali onemu narodu! Le zmerjanje, psovanje in žuganje z novo vojno nam seveda ne ugaja!

### Sovodnje

Karabinerji so tu prijeli domačina Alojza Tomšiča pok. Jožefa, 40 let starega, Jožefa Cijana pok. Jožefa, 60 let starega in 52 letnega Butkovič Karola ter jih odvedli v goriške zapore. Trdijo, da je proti njim vložil ovadbo neki Italijan, ki naj bi ga bili ti trije spodili iz Sovodenj septembra 1943 in se potem polastili njegovega imetja. Casopiši trdijo, da jih dolžijo tudi umora. Trilico je izdal goriški preiskovalni sodnik.

**Mizarji kmetovalci podjetniki!**

Deske smreke, kope, macesne, plošče, furnir, parkete in drova nudi najugodnejše

**CALEA**

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnino, 24

### Občni zbor Organizacije narodne dem. mladine

Dne 2. oktobra ob 10. uri se prvi v kinodvorani v Nabrežini redni občni zbor ONDM z običajnim dnevnim redom. Vabljeni so vsi člani!

### Občni zbor Slov. dobrod. društva v Trstu

V nedeljo, 9. oktobra 1949 ob 10. uri zjutraj bo na sedežu društva v ulici Machiavelli št. 22 - II. nad. prvi redni letni občni zbor Slovenskega dobrodelnega društva.

Dnevni red je naslednji:

1. Poročila o delovanju.

2. Odobritev računov za leto 1948.

3. Volitve novega odbora dobrodelnega društva.

4. Slučajnosti.

Vabimo vse člane, podpornike in prijatelje društva, pa tudi vse narodno-socialno zavedno slovenske učitelje, da se v velikem številu udeležijo občnega zbora. Razpravljali bomo o vseh vprašanjih v zvezi z bodočim delovanjem društva, posebno pa glede večje socialne pomoči revni šolski mladini.

ODBOR

### Redka poročna slavnost v Barkovljah

V nedeljo dne 18. septembra 1949 je bila barkovljanska cerkev Sv. Jerneja pozornica poročne slavnosti, ki jo naše Barkovlje redko-ke-daj vidijo. Gospod Janko G. Roberts, ki ga pozna vsa naša javnost na Tržaškem in Goriškem po njegovem zanimanju in prizadevanju za slovenske zadeve in razmere, iz častiljive ameriške družine v Cikagu, se je poročil z gospodično Nado Ave Marjo iz ugledne znane goriške Černetove družine.

Poroče je sklenil ameriški duhovnik č. gospod Rettagliata ob navzočnosti mons. Harnetta. Sveto mašo je daroval č. gospod Zgur. Cerkev je bila polna ameriškega in slovenskega občinstva. Sv. mašo je spremljal s svojim solopetjem g. prof. Kos. Slavnost je uspela nad vse slovensko, k čemu je pripomoglo tudi božanstveno jesensko vreme. Gospej Nadi in gospodu Robertu izrekamo svoje najiskrenejše čestitke z željo, da bi Bog blagoslovil njun zakonski stan.

### Uvoz plem. goveje živine

Področno kmetijsko nadzornišvo bo z vsoto, ki jo je stavila na razpolago Zavezniška vojaška uprava,

### Čudno izginotje na Opčinah

Z Opčin je 22. septembra ponoči izginil g. Ferdinand Kalin, eden izmed prvih borcev za narodno demokratično stvar v openskem političnem življenju. Vsa dosedanja uradna in zasebna prizadevanja, da bi pojasnili njegovo zagonetno izginotje, so ostala zaman. Da ne oviramo uradne preiskave, ki je v teku, ne bomo navajali o tem za-enkrat nobene podrobnosti.

### Poroka

Poročil se je g. Dominik Hvalič, učitelj v Medjivasi pri Devinu, s tamosnjo vaščanko gđe. Dorino Legiša. Obilo sreče!

### Naši priimki in imena naših vasi

Vse naše ljudstvo je pod vtisom, da je bil odlok za vlaganje prošelj za dosego prvotne oblike uradno